

حمام سُم در گاوداری

وجود لنگش و بیماری‌های سُم در دام یکی از مشکلات رایج در گاوداری‌هاست که علاوه بر ایجاد ناراحتی و درد برای حیوانات، با کاهش تولید شیر، کاهش وزن و اثر منفی در تولید مثل و نیز هزینه‌ی درمان، زیان اقتصادی قابل توجهی را متوجه دامداران می‌کند.

بیماری‌های سُم و لنگش در دام‌ها، بیشتر یک مشکل مدیریتی است؛ به این معنی که پرورش اصولی و رعایت بهداشت در نگهداری و تغذیه‌ی دام‌ها، تأثیر بسیار زیادی در پیشگیری دارد. یکی از راهکارهایی که برای حفظ سلامت سُم پیشنهاد شده و در برخی کشورها مورد توجه قرار گرفته، حمام سُم است که متن حاضر نکات کلیدی را در باره‌ی آن بیان می‌کند و همچنین به راه‌های مهم دیگری که در پیشگیری از بیماری سُم مؤثرند و لازم است در کنار حمام حتماً به آن‌ها توجه شود، اشاره دارد.

از دو راه می‌توان برای تدارک حمام سُم در دامداری اقدام کرد؛ یکی طراحی و ساختن آن و دیگری خریداری حمام سُم پیش ساخته و کارگذاشتن آن در زمین. از هر کدام که استفاده شود، محل قرار گرفتنشان بعد از سالن شیردوشی و در راهرویی است که گاوها به سالن خودشان بر می‌گردند چون سُم گاوها معمولاً بعد از شیردوشی تمیزتر است و کمتر حمام را آلوده می‌کند.

در بعضی از گاوداری‌ها از دو حمام استفاده می‌کنند؛ از حمام اول فقط برای شستن و تمیز کردن پای گاوها استفاده می‌شود. میان این دو حمام حدود ۳ متر فاصله وجود دارد؛ این فاصله سبب می‌شود مایع حمام اول با سُم گاوها به حمام دوم وارد نشود و محلول داخل آن را رقیق نکند. طول حمام هم باید به میزانی در نظر گرفته شود تا سُم گاوها زمان کافی برای برخورد با محلول ضدعفونی داشته باشد. بهتر است حمام سُم ۳ متر طول، یک متر عرض و حدود ۱۵ سانتی‌متر عمق داشته باشد. بعضی ارتفاع ۲۸ سانتی‌متر را برای دیواره‌ی حمام پیشنهاد کرده‌اند تا مکث گاوها هنگام بیرون آمدن، مدت ماندگاری سُم‌ها در محلول

ضد عفونی را بیشتر کند. لازم است حمام برای پیشگیری از نشتی آب خوب سیمان کاری شود. یک راه خروجی هم برای تخلیه‌ی محلول داخل حمام در نظر گرفته شود. در صورت زیاد بودن تعداد گاوهای گاوداری، بهتر است عرض حمام بیشتر باشد تا دو گاو بتوانند در کنار هم وارد حمام شوند.

حمام‌های جدید طوری ساخته شده‌اند که مدفوع گاوها داخل محلول نمی‌ریزد؛ چون گاو در دو فضای پُر از محلول این حمام راه می‌رود و مدفوع در فضای خالی آن که فاقد محلول است ریخته می‌شود.

بهتر است حمام سُم ۲ تا ۳ روز در هفته از محلول ضد عفونی پر باشد و گاوها از آن عبور کنند. دقت کنید گاوها بعد از خروج از حمام، در سطح خشک و تمیز حرکت کنند تا ماده‌ی ضد عفونی تأثیر خود را بگذارد. وقتی که حدود ۲۰۰ گاو از حمام عبور کردند، محلول داخل آن تخلیه شود. البته زمان این کار علاوه بر تعداد گاوها به چند مورد دیگر هم بستگی دارد:

– میزان کثیف یا تمیز بودن سُم‌ها. در صورتی که از حمام اول یا حمام شست و شو استفاده شود، گاوها با سُم‌های تمیزتر وارد حمام دوم می‌شوند و این به دوام و اثر بخشی بیشتر ماده‌ی ضد عفونی کمک می‌کند.

– غلظت ماده‌ی ضد عفونی و شرایط آب و هوایی که روی تبخیر آب و تغییر غلظت سم اثر دارد.

– تمیز بودن حمام قبل از ریختن محلول جدید؛ یعنی باید حمام کاملاً از محلول قبلی و هر آلودگی دیگری پاک و کاملاً شسته شود. باقی ماندن آلودگی در آن می‌تواند مدت اثر ماده‌ی ضد عفونی را کم کند.

برای استفاده از بهترین ماده‌ی ضد عفونی که هم کارایی و تأثیر لازم را داشته باشد و هم برای انسان و محیط زیست خطرناک نباشد، ضروری است با دامپزشک مشورت و بر اساس توصیه‌های کارخانه‌ی سازنده عمل شود.

عمق محلول داخل حمام ۵ سانتیمتر باشد تا در اثر راه رفتن گاوها، محلول به پستان آن‌ها پاشیده نشود.

همه‌ی این موارد برای بیان فواید استفاده از حمام سُم در گاوداری گفته شد ولی این کار به تنهایی کافی نیست و باید در کنار آن به موارد دیگری که در پیشگیری از مشکلات و بیماری‌های سم بسیار مؤثرند توجه شود. مانند تغذیه‌ی کافی و مناسب، استراحت کافی دام‌ها در کف جایگاه، انجام سم چینی حداقل دو بار در سال و اجرای صحیح آن، مناسب بودن کف جایگاه از نظر حفظ سلامت سم‌ها، از بین بردن شرایط لازم

برای رشد میکروب‌ها با خارج کردن کود و تمیز نگهداشتن سطح جایگاه و توجه به تهویه برای کم کردن رطوبت.

تدوین و نگارش: دکتر فاطمه تهرانی

منابع:

۱. مشاوره در ۵ دقیقه، جلد اول- بیماری‌های گاو، دکتر حمید پورمیزایی- ۱۳۹۵
۲. مقدمه‌ای بر استفاده از حمام سم و روش‌های جاری مدیریت آن، گروه تحقیق و ترویج سلامت گله‌های شیری(دام آسا)
۳. اهمیت حمام سم، شایا نیت-۱۳۹۸
۴. مراقبت از سم دام، ماکی دام